

Dan divljih životinja 2026 – Lečevito i aromatično bilje

Автор(и): Растителна заштита
Дата: 03.03.2026 Брой: 3/2026

Светски дан дивљих животиња 2026. промовише укључивање јавности и подиже свест о улози лековитих и ароматичних биљака за људско здравље, културно наслеђе и одрживи развој.

Тема Светског дана дивљих животиња, који се традиционално обележава 3. марта, ове године гласи "Лековите и ароматичне биљке: очување здравља, наслеђа и извора прихода" (WWD2026). Она наглашава значај ових врста како за људско здравље и благосостојање, тако и за еколошку равнотежу.

Светска здравствена организација (СЗО) признаје значај лековитих и ароматичних биљака, посебно у земљама у развоју, где 70-95% становништва зависи од традиционалне медицине за примарну здравствену заштиту. Ове биљке чине основу многих здравствених система и остају од виталног значаја за савремену фармацеутику, јер се бројни активни лековити састојци добијају директно или индиректно из природних извора, упркос напретку у синтетичкој хемији.

Око 50.000-70.000 врста лековитих и ароматичних биљака (ЛАБ) се сакупља широм света, од чега се процењује да је око 1.500 укључено у додатке Конвенције о међународној трговини угроженим врстама дивље фауне и флоре (ЦИТЕС), са преко 800 наведених у ЦИТЕС Додатку II. Гајење и сакупљање ЛАБ из дивљине обезбеђују виталне ресурсе за многе домаћинства широм света, при чему једна од пет особа зависи од дивљих биљака, алги и гљива за храну и приход.

Глобални приходи од традиционалне кинеске медицине износили су 83 милијарде америчких долара 2012. године. Годишњи расходи у сектору традиционалне медицине у Републици Кореји износили су 7,4 милијарде америчких долара 2009. године, а приватна потрошња на природне производе у Сједињеним Државама износила је 14,8 милијарди америчких долара 2008. године. Европско тржиште биљних додатака исхрани и биљних лекова процењује се на 7,4 милијарде америчких долара годишње.

Лековите и ароматичне биљке играју кључну улогу у подршци екосистемима стабилизујући земљиште, подстичући биодиверзитет и обезбеђујући основне ресурсе за опрашиваче, као што су пчеле и колибри. Међутим, многе од ових вредних врста су све више угрожене уништавањем станишта, прекомерним сакупљањем и илегалном трговином, што њихово очување чини глобалним приоритетом.

Осим медицинске примене, лековите и ароматичне биљке такође доприносе развоју разних индустрија, укључујући козметику, прехранбену индустрију, а најзначајније су да представљају вредан извор генетичких ресурса. Изведени генетички ресурси из лековитих биљака користе се за разне примене у пољопривреди, медицини и заштити животне средине. Осигурање поделе користи од суштинског је значаја и може да обезбеди подстицаје за очување и одрживо коришћење дивљих врста (Циљ 13 Кунминг-Монтреалског глобалног оквира за биолошку разноврсност).

Преко 20% биљних врста које се глобално користе у лековите и ароматичне сврхе сматра се угроженим од изумирања на Црвеној листи МСЦП-а, углавном због прекомерног сакупљања, губитка станишта, климатских промена и нерегулисаних или илегалне међународне трговине. Подизање свести, јачање прописа и осигурање одрживости сакупљања и трговине кључни су за опстанак ових непроцењивих биљних ресурса у дивљини.

Лековите и ароматичне биљке у Бугарској

Бугарска је једина земља у Европској унији са специјализованим Законом о лековитим биљкама (2000), који регулише очување и одрживо коришћење ових ресурса. Око 770 биљних врста у земљи, или приближно 19% флоре, су лековите, од чега их је скоро 760 дивљег порекла. Око 250 врста се користи у комерцијалне сврхе.

Богата топографија, разноврсна земљишта и специфични климатски услови одређују високу разноврсност биљног света у Бугарској. Вековна повезаност људи са природом огледа се у бугарским традицијама, празницима и изворима прихода.

Годишње се у земљи сакупи преко 10.000 тона биља, а регионални инспекторати за животну средину и воде контролишу рад приближно 690 пунктова за сакупљање биља,

извештава Министарство животне средине и вода.

Неправилно сакупљање или исцрпљивање станишта може довести до брзог опадања популација, претварајући чак и широко распрострањене врсте у ретке и рањиве. Очување и одрживо коришћење лековитих биљака од суштинског је значаја како за очување природних ресурса и биодиверзитета, тако и за подршку локалним заједницама које од њих зависе као извору прихода, као и за осигуравање њихове доступности за будуће генерације.